

TAŞINIR REHNİNDE ÖZEL SATIŞ YETKİSİ

AYŞE ÖZÜMARAL

GENEL SATIŞ

- Rehnin paraya çevrilmesinde yasal usul İİK 145- 150: cebri icra usulü ilamsız veya ilamlı takip yolu ile gerçekleşebilir.
- Rehni paraya çevirmek için İİK başvurmak zorunlu mudur? Bu hükümler yalnızca İİK uyarınca başlatılan takipler bakımından emredici niteliktedir. Bu nedenle satış işleminin icra organları tarafında yapılmaması halinde emredicilikten söz edilemez.

ÖZEL SATIS YOLUNA NEDEN İHTİYAÇ DUYULUR

- **Alacaklı Bakımından**

Alacađa geç kavuřulması;

Uyulması gereken süreler, taraflara tanınan şikayet ve itiraz hakları nedeniyle bu süreç uzar.

- **Borçlu Bakımından**

-Uzun süreç boyunca işleyen faizler

- rehin konusu malın öngörülen değerinin altında satılması nedeniyle uğranılan zarar.

SINIRLARI

lex commissoria

- Doktrindeki lex commissoria yasağına ilişkin görüşleri üç grupta incelenir. Birinci gruptaki yazarlara göre, muacceliyetten önce yapılan fazlaya el koyma anlaşması yasak kapsamındadır. ikinci gruptaki yazarların görüşüne göre, borcun muacceliyetinden önce yapılan fazlaya el koyma anlaşmalarını mutlak şekilde kesin hükümsüz olarak değerlendirmek isabetli değildir. Borcun muacceliyetinden önce yapılan lex commissoria anlaşmasında, teminat konusu malvarlığı değerinin alacak miktarını aşan kısmının teminat verene iade edileceğinin öngörülmesi durumunda, söz konusu anlaşma geçerli sayılmalıdır. nc gruptaki yazarlarsa yasağa tümüyle karşı çıkmaktadır; lex commissoria yasağı sözleşme özgürlüğü (irade serbestisi) ilkesine aykırı ve yasağa ilişkin TMK hükümleri (m.873 ve 949) de tamamlayıcı niteliktedir, bu hükümlerin aksinin kararlaştırılabilmesi mümkündür.

Benim görüşüm: ikinci yazarlar gibidir, nitekim yasağın amacına uygun düşecek, borçluyu aşırı yararlanmadan koruyacak yorum bu şekilde isabetlidir.

- **TMK 2**

-Alacaklının TMK 2 ve özen yükümlülüğüne uygun hareket etmesi.

-TBK 27= kesin hükümsüzlük hükmü uyarınca ahlaka uygunluk denetimi yapılması

Aykırılık halinde: Kolay alıcı bulmak adına rehin konusu malın değerinin altında satış yapılması durumunda hakkın kötüye kullanılması niteliği taşır, ve borçlunun zararından sorumlu olur.

- **Rehinli eşya üzerinde bulunan diğer haklar**

Hakim Görüş: Rehinli taşınır üzerinde 3. Kişiler lehine tesis edilmiş bulunan rehinler ve hacizler varsa ilgili 3. Kişilerin onayı alınmadan alacaklıya özel yoldan satış yetkisi verilemez. Borçlunun iflas etmiş olması halinde ise tüm alacaklıların onayı gereklidir. Nitekim yapılacak satış işleminden ilgili herkesin menfaati etkilenir.

YETKİ TANINMA ŞEKLİ

- **Rehin hakkının tabii olduğu hükümlerde değişiklik yapılması suretiyle**

Alacaklı ile borçlu arasında düzenlenen sözleşmede rehin hakkının içeriğinin satış yetkisini de kapsayacak şekilde uzlaşılması.

Eleştiri: Doktrinde bu yöntem rehin hakkının bir aynı hak olması nedeniyle sözleşme hükmü ile değiştirilemeyeceği yönünden eleştirilir. Aynı haklar dolayısıyla rehin hakkı bakımından kanunilik ve tipe bağlılık ilkeleri geçerlidir. Bu nedenle; numerus clausus ilkesi aynı hakların en önemli özelliklerinden birisi olduğundan rehin hakkının kapsamı bu şekilde değiştirilemez.

- **Temsil yetkisi verilmesi yolu ile alacaklıya tasarruf imkanı tanınması**

Rehin sözleşmesinden tamamen bağımsız yeni bir sözleşme sayesinde temsil yetkisi ile donatılan alacaklı, rehin veren adına üçüncü bir kişi ile rehin konusuna ilişkin bir satım sözleşmesi yapabilecek ve mülkiyeti devrederek satış bedelini tahsil edecek, kendi alacağına kavuşacak arta kalan miktar ise rehin verene ait olacak. Burada kurulan ayrıca bir vekalet ilişkisidir.

MEVZUATTA ÖZEL YOLDAN PARAYA ÇEVİRME

- **TMK 873**

Rehnin paraya çevrilmesi hususunda genel düzenlemedir.

Özel yoldan satış ile ilgili açık bir hüküm yok ancak medeni kanunun temel prensiplerinden birisi sözleşme özgürlüğü olduğundan kanunun düzenlemediği bir hususta emredici hükümlere aykırı olmadığı sürece taraflar anlaşabilir.

- **İİK 309/g**

Malvarlığının terki suretiyle konkordato

Rehinli alacaklılar borçlunun malvarlığını paraya çevirebilir. 2 şartın gerçekleşmesi gerekir: Rehin konusu taşınır olmalı (taşınır'ın kapsamı taşınabilir eşyalar- hisse senetleri- aynı haklar) ve rehin sözleşmesinde alacaklıya satış için yetki verilmiş olmalıdır. (2004 değişikliği)

- **Sermaye piyasası kanunu madde 47 f.4 c**

“... Teminat alanın haklarını kullanması ile alacağını karşıladıktan sonra arta kalan değer teminat verene iade edilir”

Bu maddede öngörülen iade etme yükümlülüğü sayesinde lex commissoria yasağı kapsamına girmez

Borç muaccel olduğu takdirde alacaklı paraya çevirme işlemi yapabilir ve hatta taraflar lex commissoria yasağı aksine rehin konusu malın alacaklıya geçmesi hakkında sözleşme yapabilir. (tabii ki bu hüküm yalnızca sermaye piyasası araçları hakkında geçerlidir.)

İLGİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM